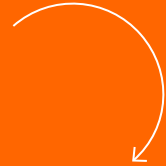

komaf

WERKVORM Een reflectieve houding
voor een inclusiever
vrijtijds- en jeugdaanbod

Ontdek hoe je jouw reflectieve houding over inclusie kan aanscherpen.

Voor wie?	→ Deze werkvorm is vooral bedoeld voor leiding, vrijwilligers en begeleiders van kinderen en jongeren. → Ze is als denkoefening ook toepasbaar voor iedereen in jeugd- en vrijetijdsbeleid.
Groepsgrootte	4 tot 20 personen
Begeleiding	1 of 2 personen die ervaring hebben met het begeleiden van gesprekken of vertrouwd zijn met de groep.
Tijd	60 - 120 min.
Materiaal	→ Om te schrijven: flappen, kladpapier, post-its, stiften, potloden ... → Alles wat de groep nodig heeft om een veilig gesprek te voeren. → In Vulblad werkvorm
Ruimte	Een rustige omgeving die voor iedereen vertrouwd is, waar je kan praten en bewegen en eventueel even apart kan zitten.

Lees de werkvorm door en pas aan waar nodig aan jouw (groeps)noden.

Doel

☞ Een veilig gesprek starten dat een draagvlak creëert om rond inclusie aan de slag te gaan.

☞ Reflecteren over hoe jouw eigenschappen, ervaringen, denken en handelen (identiteit) de inclusiviteit van je vrije-tijds- of jeugd aanbod kunnen beïnvloeden.

Tips voor de begeleider

☞ Deze oefening vraagt rust en veiligheid in de groep. De vragen en uitdagingen in deze werkvorm kunnen persoonlijk worden of gevoelig zijn. Heb oog voor de dynamieken in de groep. Neem de vragen op voorhand goed door om de groepsdynamiek te kunnen inschatten.

☞ Deze werkvorm kan je (deels) herhalen zoals je zelf wil, afhankelijk van de ruimte en noden van je groep.

☞ Lees het artikel op komaf.be over de reflectieve houding voor meer achtergrondinformatie.

Verloop

Een rondje

Je kan dit mondeling doen of meer visueel door uit te beelden, te tekenen ...

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- ☞ Wie ben je?
- ☞ Wat zijn je voornaamwoorden?
- ☞ Hoe voel je je vandaag?
- ☞ Wat verwacht je van het gesprek vandaag?
- ☞ Wat hoop je hieruit mee te nemen?
- ☞ Wat is inclusie voor jou?

☞ Breng jouw identiteit en positie in beeld

☞ Neem Invulblad 1 bij de hand en bespreek in groep 'Iedereen is welkom'.

☞ Doe vervolgens de oefening 'Breng jouw identiteit én positie in beeld'.

→ Iedere deelnemer vult de eigenschappen in.

Bespreek mondeling hoe iedereen zich identificeert. Hier is veiligheid belangrijk. Voorzie tijd om dit eerst individueel in te vullen, alvorens in groep te bespreken.

→ Alternatief: Teken de assen in het groot, bijvoorbeeld op de grond. Bepaal wat er op de uiteinden staat en iedereen kiest vervolgens een plek op de assen. Wees jezelf als groepsleider ervan bewust dat die woorden niet neutraal zijn en dus ook heel wat reacties in de groep kunnen oproepen. Creëer ruimte om hierover in gesprek te gaan.

☞ Wissel uit over de kansen en uitdagingen die gelinkt zijn met identiteit en positie.

Zet je reflectieve houding op scherp: een groeps gesprek

Tijdens deze fase is het belangrijk dat iedereen zich bewust is van zijn identiteit en positie, en hoe die vorm geeft aan ieders denken en doen.

- ☞ Neem invulblad 2 bij de hand en lees een vraag voor en wissel uit.
- ☞ Het allerbelangrijkste is tijd. Deze stap neemt de meeste tijd in beslag en het gesprek kan alle kanten uitgaan.
- ☞ Alle vragen stellen mag, maar moet niet. Ook de volgorde ligt niet vast.
- ☞ Maak keuzes in functie van de beschikbare tijd en de noden van de groep.
- ☞ Nood aan extra input? Dan kan je de quotes van de jeugdwerkers gebruiken (zie rechterkant van deze pagina).

Conclusies formuleren

Neem opnieuw invulblad 2 bij de hand. Dit is een stap om het gesprek af te ronden. Zoek hierbij dus naar een rustpunt of een positief gevoel waar iedereen mee verder kan.

Terugblik

Enkele mogelijke vragen:

- ☞ Wat leerden jullie over de eigenschappen en samenstelling van de groep?
- ☞ Zijn er visies veranderd?
- ☞ Hoe bouwen jullie veiligheid in binnen de groep?
- ☞ Hoe zorgt de samenstelling van de groep voor drempels voor sommige kinderen die willen deelnemen?
- ☞ Welke inzichten zetten aan tot verandering?

En acties

- ☞ Welke acties zijn er nodig na dit gesprek?
- ☞ Welke acties gebeuren op korte termijn?
- ☞ Welke acties plannen jullie op lange termijn?
- ☞ Wie neemt welke taak op?

Quotes van jeugdwerkers

Alle quotes komen uit gesprekken met jeugdwerkers in 2021, onderzoek uitgevoerd door Kenniscentrum Kinderrechten.

☞ De welzijnscijfers van LGBT+ jongeren zijn al 11 jaar niet veranderd, en heel negatief. De suïcidecijfers zijn heel hoog. Ongeveer 60% van LGBT+ jongeren heeft ooit al in hun leven gedacht aan zelfmoord. Dat is een hallucinant cijfer, dat is echt gigantisch en dat verandert niet. Dat is al meer dan 10 jaar hetzelfde cijfer. Dus alle investeringen die al gedaan zijn ten aanzien van deze doelgroep tot nu toe, die baten niet. Daarom zetten wij specifiek op deze jongeren in, om ervoor te zorgen dat ze zich op zijn minst veiliger kunnen voelen.

☞ Organisaties zeggen vaak: 'we hebben geen expertise'. Maar expertise dat heb je niet, dat koop je niet, dat bouw je op en om expertise te hebben moet je er mee beginnen. Er is bijvoorbeeld geen handleiding voor autisme of voor kinderen met een verstandelijke beperking. Je leert dat door te doen en vooral door het kind te leren kennen. En ik denk dat we daarmee moeten beginnen. We moeten stoppen met die bubbels, met die eilandjes, waarbij we zeggen: 'jij hebt autisme, jij hoort daar bij, jij bent slechtziend, jij moet naar daar, jij hebt ... We moeten kijken naar wat het kind nodig heeft, wat er in de omgeving is en hoe we ervoor kunnen zorgen dat ze daar kunnen deelnemen.

Volgende uitspraken van jeugdwerkers kunnen het gesprek voeden als het stroef loopt of als je extra inspiratie wilt gebruiken. Welke drempels ervaren zij en hoe gaan ze ermee om. Waarom ervaren zij dat het belangrijk is om veiligheid in te bouwen in je groep?

☞ Er is nog maar drie weken geleden een homoseksuele man vermoord. Nog maar twee weken geleden zei de paus dat homoseksualiteit niet dezelfde waarde heeft als heteroseksualiteit. En vorige week op Vier was het programma Kat Zonder Grenzen, waarin vijf cisgender heteroseksuele personen lachen met voornaamwoorden. Kan je dan stellen dat onze samenleving veilig is de dag van vandaag, ook al 'bedoelen we dat niet zo'? Nee, dus.

☞ Ik geloof niet dat elk kind naar één bepaalde organisatie moet kunnen gaan, maar ik geloof wel dat elk kind naar een organisatie moet kunnen gaan. Ik vind niet dat elke organisatie verplicht met elke doelgroep moet werken. Ik vind wel dat de openheid er moet zijn, de bereidheid om er iets aan te veranderen.

☞ Wij horen vaak van [klassieke jeugdbewegingen] 'bij ons zitten geen homo's of non binaire personen of transpersonen', terwijl wij zeggen 'ja maar die zijn er wel.' Feit dat zij niet uit de kast komen is omdat ze zich niet veilig voelen, maar ze zijn er sowieso wel. Je moet niet de illusie maken dat ze er niet zijn, ze durven gewoon zichzelf niet zijn.

☞ Eind 2019 stonden 8 jongeren op het podium met een theatervoorstelling, een zeer diverse groep: jongeren uit een psychiatrische instelling, jongeren die op de vlucht waren uit Syrië, maatschappelijk kwetsbaren ... Die mix van jongeren dat was echt een succes. Die waren gedurende 8 maanden in een proces betrokken van elke week bij elkaar te komen om te repeteren, schrijfateliers, allerlei theatrale workshops tot weekenden, om in te zoomen wie ze zijn en hun geschiedenis toe te vertrouwen aan elkaar. (...) En toen vorig jaar in de zomer zijn we van 8 naar 20 jongeren gegroeid door allerlei acties.

Iedereen is welkom

Denken jullie dit ook?
En realiseren jullie dit?

Hoe kijk jij daarnaar ...

- ☞ als vrijwilliger
- ☞ als (bege)leider
- ☞ als ambtenaar
- ☞ als ...

Hoe zorgt de combinatie van jouw eigenschappen voor mogelijkheden of uitdagingen?

Hoe kunnen jouw eigenschappen, ervaringen, denken en handelen (identiteit) de inclusiviteit van je vrijetijds- of jeugd aanbod beïnvloeden?

Breng jouw identiteit én positie in beeld.

Jouw identiteit volgens de 14 assen

Hoe kan je alle eigenschappen voor jezelf invullen? Vul gerust aan met eigenschappen die je zelf graag nog bespreekt zoals gender, vermogen, levensbeschouwing, mobiliteit, karakter of levensgeschiedenis.

Bijvoorbeeld

- ☞ Ik ben een vrouw.
- ☞ Ik heb een witte huidskleur.
- ☞ Ik ben hetero.
- ☞ Ik ben Belg met legaal verblijfstatuut.
- ☞ Ik kom uit een middenklasse gezin
- ☞ Ik voel me veilig om mijn religie of levensvisie te beleven zoals ik zelf wil.

The form consists of 14 boxes arranged in a grid, each with a title and a set of three horizontal lines for writing. Lines connect the example text in the 'Bijvoorbeeld' section to the corresponding boxes:

- Huidskleur** (Skin color)
- Geslacht** (Gender)
- Leeftijd** (Age)
- Seksuele oriëntatie** (Sexual orientation)
- Ben je gezond of niet? Ben je een persoon met of zonder een handicap?** (Are you healthy or not? Are you a person with or without a disability?)
- Ben je volwaardig burger van België?** (Are you a full citizen of Belgium?)
- Beschouw je jezelf als modern en progressief of als traditioneel en conservatief?** (Do you see yourself as modern and progressive or as traditional and conservative?)
- Beschouw je de cultuur waarmee je je identificeert als de norm en 'beschaafder' dan anderen, of niet?** (Do you see the culture with which you identify as the norm and 'more civilized' than others, or not?)
- Beschouw je jezelf als rijk en welgesteld of niet?** (Do you see yourself as rich and well-off or not?)
- Nationaliteit** (Nationality)
- Behoor je tot de dominante etnische groep of tot een van de etnische minderheden?** (Do you belong to the dominant ethnic group or to one of the ethnic minorities?)
- Religie / Levensbeschouwing** (Religion / Worldview)
- Beschouw je jezelf als iemand van 'het Westen' of niet?** (Do you see yourself as someone from 'the West' or not?)
- Klasse** (Class)

Zet je reflectieve houding op scherp: een groeps gesprek

➔ *Ontdek hoe jouw identiteit en positie mee vorm geeft aan jouw denken en doen.*

- ☞ Is iedereen écht welkom? Waarom wel/niet?
- ☞ Op wie is jullie aanbod het meeste afgestemd? Voor wie creëert jullie aanbod drempels?
- ☞ Wie heeft het meeste kans om deel te nemen?
- ☞ Is er oog voor alle kenmerken van alle kinderen: zowel gelijkenissen als verschillen?
- ☞ Welke vooroordelen en stereotypen zijn er tegenover bepaalde kinderen en jongeren? Leven die ook in de groep? Zijn jullie bereid om van mening te veranderen?
- ☞ Hoe zouden jullie daar mee om kunnen gaan in jullie werking?
- ☞ Hoe kunnen jullie de verschillende drempels verlagen om tot een inclusiever aanbod te komen? Wat is jullie rol als groep of organisatie? Of als vrijetijds- of jeugdsector in het algemeen?

☞ *Jij en de groep*

- ☞ Welke vooroordelen hangen er vast aan de eigenschappen die jij daarnet over jezelf benoemde?
- ☞ Hoe bepalen die vooroordelen jouw gedrag in de groep?
- ☞ Bepalen die eigenschappen de manier hoe jij met de kinderen in jouw groep omgaat?

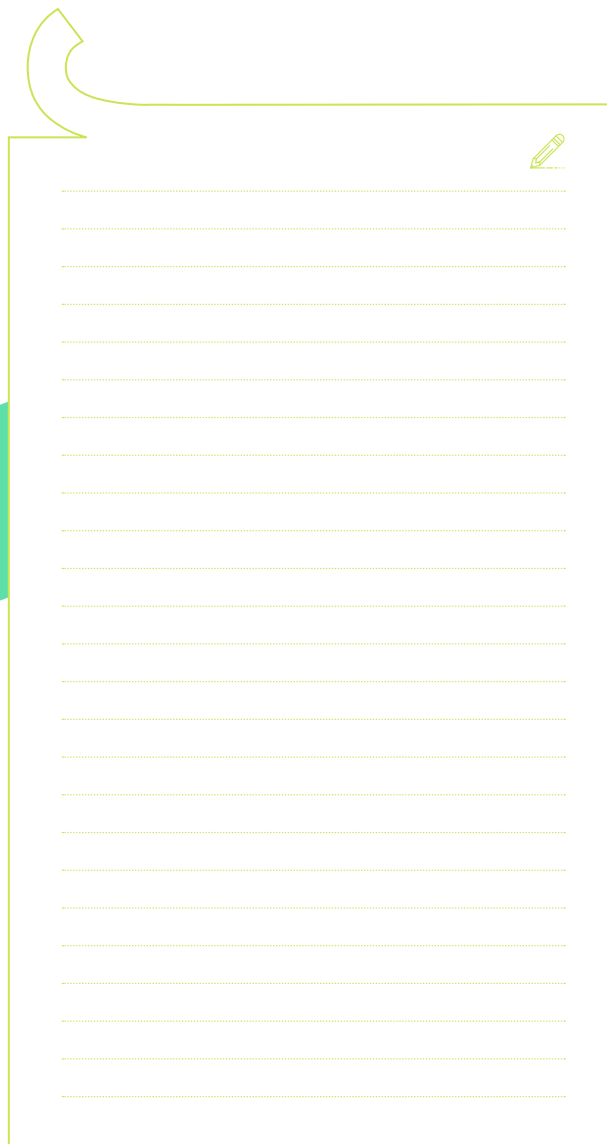
➔ *Taal*

Hoe je over en met kinderen en jongeren praat, bepaalt of iedereen zich welkom voelt.

- ☞ Neem groepsnamen, bijnamen, spelletjes, slogans ... onder de loep. Wordt er taal gebruikt die mensen kan kwetsen, discrimineren of uitsluiten?
- ☞ Welke woorden en taal roepen welke gevoelens op?
- ☞ Willen jullie alternatieve voorbeelden proberen waar dat nodig voelt?

Jullie conclusies

Dit kwamen we te weten over onszelf, elkaar en de werking. Onze inzichten zijn →

En acties

Om onze werking toegankelijker (taal, gewoontes, ruimtes enz) te maken, nemen we volgende acties →

